

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 7 - Number: 23 p. 15-26, Spring 2023

Mustafa Orakçı'nın "Ünlülerle Bir Gün" Kitap Dizisinin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi* **

A Review of "Ünlülerle Bir Gün" Book Series of Mustafa Orakci in Terms of Vocabulary

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1251335>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliř Tarihi /
Article Arrival Date
14.02.2023

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
29.03.2023

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
30.03.2023

Asya Studies

Bilim Uzmanı Mehmet Metin
Öğretmen / Millî Eğitim Bakanlığı
mehmetmtn86@gmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0003-0778-607X>

Prof. Dr. Dilek Ceran
Necmettin Erbakan Üniversitesi,
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi,
Türkçe Eğitimi ABD
dceran@erbakan.edu.tr

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0001-9010-0619>

* "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu makale için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu makale, İntihal.net tarafından taranmıştır. Bu makale, Creative Commons lisansı altındadır. Bu makale için etik kurul onayı gerekmemektedir.

** Bu makale, 1. yazar Mehmet Metin'in 2. yazar Prof. Dr. Dilek Ceran danışmanlığında hazırladığı Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.

Öz

Bu çalışmanın amacı, Mustafa Orakçı'nın "Ünlülerle Bir Gün" isimli kitap dizisinde yer alan ilk 10 kitabın söz varlığı unsurlarını tespit etmektir. Araştırma nitel bir çalışmadır ve çalışmada doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma materyallerini, Mustafa Orakçı tarafından yazılan, Barbaros'la Bir Gün, Evliya Çelebi'yle Bir Gün, Fatih'le Bir Gün, Hezarfen'le Bir Gün, İbni Sina'yla Bir Gün, Mehmet Akif'le Bir Gün, Mevlana'yla Bir Gün, Mimar Sinan'la Bir Gün, Piri Reis'le Bir Gün, Yunus Emre'yle Bir Gün isimli eserler oluşturmaktadır. Araştırmada incelemeye alınan söz varlığı unsurları; atasözleri, deyimler, ikilemeler, terimler, kalıp sözler, yansıma sözcükler, yabancı sözcükler, argo sözler, kalıplaşmış sözcükler ve doldurma sözler olarak belirlenmiştir. Eserlerde incelenen bu söz varlığına ait unsurların oluşturduğu veriler doküman incelemesi tekniği ile bulunmuştur. Doküman incelemesi sonucunda, veriler betimsel analize tabi tutulmuştur. Her kitap önce ayrı ayrı incelenmiş ve eserlerde kullanılan söz varlığına ait öğeler kendi içinde kategorilendirilmiştir. Çalışma sonucunda Mustafa Orakçı'nın eserlerinde çeşitli söz varlığı unsurlarına yer verdiği tespit edilmiştir. Bu söz varlığı unsurları arasında deyimlerin geniş yer tuttuğu saptanmıştır. Deyimlerin ardından terimlerin, kalıp (ilişki) sözlerin, yabancı sözcüklerin, ikilemelerin ve yansıma sözcüklerin geldiği görülmüştür. Yazarın, incelenen eserlerinde argo söyleyişlere ve kalıplaşmış sözlere hiç yer vermediği tespit edilmiştir. İncelenen eserlerin toplamında, sadece bir atasözü ve bir doldurma sözcük kullanıldığı da görülmüştür. Ayrıca Mustafa Orakçı'nın eserlerinin, içerdiği çeşitli söz varlığı unsurları ile çocuğun kelime hazinesinin gelişmesine, duygu ve düşünce dünyasının zenginleşmesine katkıda bulunduğu sonucuna da varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mustafa Orakçı, Çocuk Edebiyatı, Söz Varlığı

Abstract

The purpose of this study is to determine the elements of vocabulary involved in the first 10 books of the book series named "Ünlülerle Bir Gün" written by Mustafa Orakçı. The research is a qualitative study and document analysis technique was used in the study. The study materials of the research consisted of storybooks written by Mustafa Orakçı named Barbaros'la Bir Gün, Evliya Çelebi'yle Bir Gün, Fatih'le Bir Gün, Hezarfen'le Bir Gün, İbni Sina'yla Bir Gün, Mehmet Akif'le Bir Gün, Mevlana'yla Bir Gün, Mimar Sinan'la Bir Gün, Piri Reis'le Bir Gün, Yunus Emre'yle Bir Gün. The elements of vocabulary examined in the research were determined as proverbs, idioms, reduplications, terms, formulaic expressions, echo words, foreign words, slang expressions, stereotyped words and filler expressions. The data related to the elements belonging to the vocabulary examined in the storybooks were obtained using the document review method. As a result of the document review, the data were subjected to descriptive analysis. For the analysis of the data obtained in consequence of the document review, "categorized content analysis method" was employed. First, each book was reviewed separately, and the elements belonging to the vocabulary used in the stories were categorized within themselves. As a result of the study, it was determined that Mustafa Orakçı included various elements of vocabulary in his stories. It was detected that idioms were mostly used among the elements of vocabulary. It was observed that terms, formulaic expressions, foreign words, reduplications and echo words followed idioms. It was determined that the author did not include slang expressions and stereotyped words in his works which were reviewed. It was observed that only one proverb and a filler word were used in the whole of the stories. In addition, it was concluded that the works of Mustafa Orakçı contribute to children's vocabulary development, enrichment of their world of emotions and thoughts.

Keywords: Mustafa Orakçı, Children's Literature, Vocabulary

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Metin, M. & Ceran, D. (2023). Mustafa Orakçı'nın "Ünlülerle Bir Gün" Kitap Dizisinin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 7(23), 15-26.

GİRİŞ

İnsanoğlu doğası gereği iletişimin merkezinde olan bir canlı türüdür. Dil ise bu iletişimi sağlayan en temel olgudur. İnsanlar dil ile kendilerini ifade eder, duygu ve düşüncelerini, dil ile diğer insanlara aktarırlar. Bundan dolayı dilin, bireyler arasındaki etkileşimin sürdürülebilmesinde en etkili araç olduğunu söyleyebiliriz.

Bireyler arasındaki iletişimin sağlam temellere dayandırılmasında Türkçenin anlama ve anlatma imkânlarından faydalanabilmek gerekir. Bunun için de dilin söz varlığına ve kurallarına hâkim olmak oldukça önemlidir (Demir, 2016). Söz varlığı Türk Dil Kurumu (2022) tarafından “Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler.” şeklinde tanımlanmıştır. Korkmaz (1992:100) söz varlığını “Bir dilin bütün kelimeleri, bir kişinin veya topluluğun söz dağarcığında yer alan kelimeler toplamıdır.” olarak ifade ederken Vardar (2007:182) “Bir bireyin kullandığı ya da bir bütüncede yer alan sözcüklerin tümü” şeklinde ifade etmiştir. Bu tanımlar birey ve toplum için söz varlığının ne anlama geldiği üzerine tanımlamalar yaparken Aksan (2014) söz varlığı kavramını daha geniş bir açıdan ele alıp söz varlığı öğeleri üzerine bir açıklama getirmiştir. “Bir dilin kendi öğelerinden oluşan, kimi zaman yabancı öğelerin de girdiği temel söz varlığı, deyimler; bilim, teknik, sanat ve zanaat alanlarının kavramları olan terimler; bir ulusun bilgeliğini, yaşam deneyimlerini yansıtan ve kuşaktan kuşağa aktarılan atasözleri; insanların toplum yaşamlarında, belli bir kültürün ürünü olarak kullandıkları ilişki sözleri (kalıp sözler); kalıplaşmış biçimde çoğu kez dilden dile geçen kalıplaşmış sözler; ana dilimize büyük bir anlatım gücü kazandıran ikilemeler söz varlığı öğelerini meydana getiren öğelerdir.” (Aksan 2014:14). Bu tanıma göre, dilimizde bulunması gereken söz varlığı öğelerinin neler olduğuna dair bilgi sahibi olmaktayız. Köklü bir geçmişe sahip olan dilimizin zenginliği de işte bu söz varlığı öğeleriyle ölçülür.

Toplum hayatında etkin bir rol elde edebilmek için kendimizi eksiksiz ve doğru bir dil ile ifade etmemiz gerekmektedir. Bu beceriyi ise erken yaşlarda kazanabilmenin önemi büyüktür. Dil gelişimi doğumdan itibaren başlar ve ömür boyu devam eder. Çocuk başlangıçta etrafındaki bireylerin konuşmalarını taklit ederek söz varlığının temelini atar. Çocuğun ihtiyaçları arttıkça daha çok söz varlığına ihtiyaç duyar. Zamanla okul ortamıyla da tanışan çocuk kendini daha iyi ifade etmek durumundadır (Ceran, Dağ, Yıldız, Özgül, Altun, 2020). Çocuğun kendini doğru ifade edebilmesinde ise söz varlığını geliştirip zengin bir kelime hazinesine sahip olması önemli olmaktadır. Bu amaçla da özellikle Türkçe derslerinde türlü etkinlikler yoluyla kelime öğretimleri yapılmaktadır. Kelime öğretiminde ise ders kitapları ve yetkin kalemlerce yazılmış eserler büyük rol oynamaktadır. Çocuk edebiyatı eserlerinin en önemli vazifesi çocuklara okuma sevgisi, kültürü ve alışkanlığı kazandırmak olmalıdır. Ayrıca bu eserler, çocukları nitelikli metinlerle buluşturmayı başarabilmelidir (Sever, 2008). Çocukların dil gelişimlerini de doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen eserlerin, Türkçemizin geniş söz varlığı öğelerine yer vererek çocuklara ulaşması oldukça önemlidir.

Geleceğimizin mimarları çocukların yetişmesinde kitapların yeri büyüktür. Hayat boyu karşılaşacakları durumlarda, davranışlarında, insanlarla iletişimlerinde okudukları kitapların etkisi fazla olacaktır. Bundan dolayı kitapların dili, kitaplarda yer verilen sözcükler ve kısacası söz varlığı oldukça önemli olmaktadır (Mete, 2016). Söz varlığının geliştirilmesinin önemi, Türkçe dersi öğretim programının (2019) genel amaçlarında; okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması maddesiyle ifade edilmektedir.

İlköğretimden itibaren dilimizin zengin söz varlığı unsurlarını içeren nitelikli eserlerle yetişen çocuğun duygu, düşünce, hayal dünyası gelişir. Bu eserler yoluyla çocuk, ana dilinin kurallarına, güzelliklerine söz varlıklarına daha çok hâkim olur. Bu şekilde dilini doğru, akıcı ve güzel konuşur. Dolayısıyla çocukların ilgi ve gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmış eserler, onların başta dil gelişimlerine destek olarak onları hayata hazırlar. Bundan dolayı özellikle çocuk okura ulaşacak eserler ve bu eserler hakkında yapılan araştırmalar oldukça önemlidir. İlgili alanyazın incelendiğinde ise bu konuda birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Bunlardan bazıları: Baş, 2006; Mert, 2009; Türkben, 2012; Sever ve Karagül, 2014; Aktaş, 2016; Aytan, 2016; Esen, 2016; Mete, 2016; Özbaşı, 2016; Yıldırım Bilgen, 2017; Akkuş, 2019; Fidan, 2019; Oruç, 2019; Sekman, 2020; Çetinkaya, 2020; Özen, 2022; Gündoğdu, 2022 şeklinde sıralanabilir.

Edebi eserler, çocukların kelime hazinelerini geliştirmelerinde, duygu ve düşüncelerini tam ve doğru ifade etmelerinde önemli bir görev üstlenirler. Çocuğun dinlediği veya okuduğu masal, roman, hikâye gibi türler doğrudan veya dolaylı olarak çocuğun söz varlığını etkiler ve geliştirir. “Çocuk

edebiyatı türleri, söz varlığı unsurlarının kazandırılmasında, eğitim ortamı zenginliği oluşturur. Her bir türün, kendi özellikleri doğrultusunda içerdiği bir söz varlığı mevcuttur. Bireyin eğitim ortamlarında karşılaştığı edebî tür çeşidi arttıkça, edindiği söz varlığı unsurları da farklılaşacak ve zenginleşecektir." (Baş, 2010:157). Bu sebeple çocuk edebiyatı yazarlarına önemli görevler düşmektedir. Yazarlar, eserlerinde dil ve anlatıma daha fazla özen göstermeli, çocuğa görelilik ilkesini göz ardı etmemelidirler. Bundan dolayı da çocuklar için yazılan eserlerin, çocukların söz varlığı gelişimine etkisinin incelenmesinin oldukça önemli olduğu görülmektedir. Mustafa Orakçı da çocuk edebiyatı alanında birçok eser kaleme almıştır. Çalışmada, Mustafa Orakçı'nın "Ünlülerle Bir Gün" isimli kitap dizisinde yer alan eserlerin söz varlığı unsurlarını belirlemek ve söz konusu eserlerin çocukların söz varlığını geliştirmedeki katkısının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda "Ünlülerle Bir Gün" isimli kitap dizisinde yer alan eserlerdeki atasözü, deyim, ikilemeler, kalıp söz, kalıplaşmış ifadeler, doldurma sözler, terimler, argo ifadeler, yabancı sözcükler ve yansıma sözcükler ayrı ayrı incelenip tespit edilmiş ve eserlerin Türkçe eğitimine katkısı tartışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmamızda Mustafa Orakçı'nın "Ünlülerle Bir Gün" isimli kitap dizisinin ilk 10 kitabındaki söz varlığı öğeleri incelenmiştir. Bu öğeler türü ve kullanım sıklığına göre sınıflanmış ve açıklanmıştır.

Çalışma Materyalleri

Araştırmanın çalışma materyallerini Mustafa Orakçı'nın "Ünlülerle Bir Gün" kitap dizisinin ilk 10 kitabı oluşturmaktadır. "Ünlülerle Bir Gün" kitap dizisinin çalışma materyali olarak seçilmesinde kitapların, çok satan çocuk kitaplarından olmaları etkili olmuştur. Bu kitapların isimleri şu şekildedir: Barbaros'la Bir Gün, Evliya Çelebi'yle Bir Gün, Fatih'le Bir Gün, Hezarfen'le Bir Gün, İbni Sina'yla Bir Gün, Mehmet Akif'le Bir Gün, Mevlana'yla Bir Gün, Mimar Sinan'la Bir Gün, Piri Reis'le Bir Gün, Yunus Emre'yle Bir Gün.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada araştırma verileri, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada, yazara ait dokümanlar kullanılmıştır ve nitel araştırmalarda dokümanlar önemli bilgi kaynakları olarak görülmektedir.

Çalışmamızda, Doğan Aksan'ın "Türkçenin Sözvarlığı" isimli eserindeki tasnifi esas alınmıştır. Ancak, çalışmada incelenen eserler çocuk edebiyatına yönelik eserler olduğu için argo sözcük barındırıp barındırmaması da oldukça önemlidir. Bundan dolayı çalışmaya argo sözler başlığı da eklenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmaya konu olan kitap dizisindeki her bir eser ayrı ayrı incelenmiştir. Araştırma verilerinin analiz edilmesinde betimsel analizden faydalanılmıştır. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunmaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışmamızda, doküman analizi sonucunda elde edilen veriler sınıflandırılıp yorumlanmış ve ardından bir sonuca varılmıştır. Ulaşılan veriler ışığında söz konusu eserlerdeki söz varlığı unsurlarının Türkçe eğitimine katkısı değerlendirilmiştir.

Araştırmanın konusu olan eserlerdeki söz varlığını oluşturan unsurlar kaynak taraması yapılarak tespit edilmiştir. Her bir eserdeki atasözleri ve deyimlerin kontrolünde tdk.gov.tr adresindeki Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü ile Ömer Asım Aksoy'un "Atasözü ve Deyimler Sözlüğü"nden istifade edilmiştir. Terimlerin tespitinde tdk.gov.tr adresinde Güncel Türkçe Sözlük'ten yararlanılmıştır. İlişki (Kalıp) sözler ve yansıma sözcüklerin tespitinde, kaynak taraması yapıp bu alanlarda yapılmış çalışmalar (Erol, 2007; Demircan, 1996) incelenmiş ve uzman görüşleri ile de desteklenerek söz varlıkları belirlenmiştir. Tespit edilen ikilemelerin kontrolünde ise Vecihe Hatipoğlu'nun "Türk Dilinde İkileme" isimli eserinden yararlanılmıştır. Yabancı sözcüklerde, ilkökul eğitim seviyesinin dışında olduğunu ve sözlük kullanımına ihtiyaç duyulacağını düşündüğümüz sözcükler incelemeye alınmıştır. Argo sözcük tespitinde ise Ferit

Devellioğlu'nun "Türk Argosu" ve Hulki Aktunç'un "Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü" isimli eserleri göz önünde bulundurulmuştur.

Eserlerde yer alan söz varlığına ait tüm dilsel ögeler kendi içinde kategorilendirilmiş ve çalışmada her bir eserdeki söz varlığı ögelerinin sıklıkları ve tekrarlı durumları saptanmıştır. Ayrıca birden fazla kategoriye giren söz varlığı unsurları tek bir kategoriye ait olarak yerleştirilmiştir. Mesela; "kulaktan kulağa" söz varlığı ögesi hem ikileme hem de deyimdir. Çalışmamızda bu söz varlığı ögesi deyimler bölümünde ele alınmıştır. Kaynaklarda yer almayan dilsel ögelere ise çalışmada yer verilmemiştir.

BULGULAR

Bu bölümde Mustafa Orakçı'nın "Ünlülerle Bir Gün" kitap dizisinin ilk setinde yer alan eserlerdeki söz varlığı ögeleri, her bir kitap için ayrı ayrı incelenmiştir.

"Barbaros'la Bir Gün" İsimli Eserdeki Söz Varlığına İlişkin Bulgular

Tablo 1: "Barbaros'la Bir Gün" İsimli Eserde Kullanılan Söz Varlığı Ögelerine İlişkin Bilgiler

Söz Varlığı Ögeleri	f
Deyim	12 [Ağzından kaçırmak (1),dize getirmek (1) ,dünyaya gelmek (1), göz gezdirmek (1), göz kırpmak (1), hakkını helal etmek (1), harekete geçmek (1), selam vermek (1), tepeden turnağa süzmek (1), üstüne yürümek (1), var olmak (1), yelken açmak (1)]
İkileme	4 [Allah Allah (1), dolu dolu (1), teker teker (1), tek tek (1)]
Kalıp Söz	7 [Efendim (3), emredersin (2), helal olsun (1), emredersin (1)]
Terim	24 [Ada, (1), harita (3), ufuk (1), donanma (4), kaptan (4), yelken (1), kaptanıderya (2), levent (8)]
Yabancı Sözcükler	9 [Destur (1), güverte (3), kamara (3), korsan (1), prova (1)
Yansıma Sözcükler	7 [Güm (1), haykırmak (1), patlamak (4), şakırtı (1)

Tablo 1'e göre "Barbaros'la Bir Gün" isimli eserde deyim, ikileme, kalıp sözler, terim, yabancı sözcükler ve yansıma sözcüklerden meydana gelen toplam 63 söz varlığı unsuru bulunmaktadır. Bunlar da 37 farklı unsurun tekrarlanmasıyla oluşmuştur. Eserde yer alan 4 kalıp söz toplamda 7 kez kullanılmış, en çok kullanılan kalıp söz ise "efendim" olmuştur. Eserdeki 8 terim anlamlı kelime toplamda 24 defa kullanılmış, en çok kullanılan terim ise "levent" olmuştur. 5 yabancı sözcük toplamda 9 kez kullanılmış ve en çok kullanılanları ise "güverte ve kamara" kelimeleri olmuştur. 4 yansıma sözcüğün 7 kez kullanıldığı eserde "patlamak" sözcüğü en çok tekrar eden kelime olmuştur. İkilemeler 4 kez, deyimler ise 12 kez eserde yer almıştır. Ayrıca eserde atasözlerine yer verilmediği de görülmektedir.

"Evliya Çelebi'yle Bir Gün" İsimli Eserdeki Söz Varlığına İlişkin Bulgular

Tablo 2: "Evliya Çelebi'yle Bir Gün" İsimli Eserde Kullanılan Söz Varlığı Ögelerine İlişkin Bilgiler

Söz Varlığı Ögeleri	f
Deyim	13 [Bir o yana bir bu yana (1),dili çözülmek (1), dili dolaşmak (1), elinden kurtulmak (1), fırsat bulmak (1), gözden kaybolmak (1), göz kırpmak (1), mola vermek (1), sahile vurmak (1), yola çıkmak (2), yola düzülme (1), yol almak (1)]
İkileme	1 (Şehir şehir)
Kalıp Söz	13 [Efendim (11), inşaallah (1), özür dilerim (1)]
Terim	7 [Kıtı (1), hac (3), fıkra (1), mektup (2)]
Yabancı Sözcükler	4 [Cirit (1), cambaz (2), piramit (1)]

Tablo 2'ye göre "Evliya Çelebi'yle Bir Gün" isimli eserde deyim, ikileme, kalıp sözler, terim, yabancı sözcüklerden meydana gelen toplam 38 söz varlığı unsuru bulunmaktadır. Bunlar da 23 farklı unsurun tekrarlanmasıyla oluşmuştur. Eserde 12 farklı deyim 13 kez yer almıştır. 3 farklı kalıp söz toplamda 13 defa kullanılmıştır. Bu söz varlığı ögesinde en sık geçen kalıp ifade "efendim" olmuştur. 4 farklı terimin 7 defa kullanıldığı eserde ise en sık geçen terim "hac" dır. Eserde, 3 farklı yabancı sözcük toplamda 4 defa kullanılırken atasözü ve yansıma sözcüklere yer verilmemiştir. İkilemeler ise eserde 1 öge ile yer almıştır.

"Fatih'le Bir Gün" İsimli Eserdeki Söz Varlığına İlişkin Bulgular

Tablo 3: "Fatih'le Bir Gün" İsimli Eserde Kullanılan Söz Varlığı Ögelerine İlişkin Bilgiler

Söz Varlığı Ögeleri	<i>f</i>
Deyim	12 [Başına gelmek (1),canını bağışlamak (1), can vermek (1), göz kırpmak (3), göz ucuyla süzmek (1), gözünü almak (1), kendini alamamak (1), ne olur ne olmaz (1), tahta çıkmak (1), topa tutmak (1)]
Doldurma Söz	1 (Şey)
İkilemeler	5 [Art arda (1), birer birer (1), koca koca (1), söylene söylene (1), tekrar tekrar (1)]
Kalıp sözler	8 [Efendim (4), hoş bulduk (1), hoş geldiniz (1), inşallah (1), sağ olun (1)]
Terimler	13 [Sancak (3), masal (1), yeniçeri (9)]
Yansıma	1 (Titremek)

Tablo 3'e göre "Fatih'le Bir Gün" isimli eserde deyim, doldurma söz, ikilemeler, kalıp sözler, terim ve yansıma sözcükten meydana gelen toplam 40 söz varlığı unsuru bulunmaktadır. Bunlar da 25 farklı unsurun tekrarlanmasıyla oluşmuştur. Eserde 10 farklı deyim 12 kez kullanılmıştır. En sık geçen deyim "göz kırpmak" olmuştur. 5 farklı kalıp sözün toplamda 8 defa kullanıldığı eserde en sık geçen kalıp söz "efendim" olmuştur. 3 farklı terim de eserde 13 kez kullanıştır. En sık tekrar eden terim ise "yeniçeri" dir. Atasözlerinin kullanılmadığı eserde, yansımalar ve doldurma sözler birer defa, ikilemeler ise 5 defa kullanılmıştır.

"Hezarfen'le Bir Gün" İsimli Eserdeki Söz Varlığına İlişkin Bulgular

Tablo 4: "Hezarfen'le Bir Gün" İsimli Eserde Kullanılan Söz Varlığı Ögelerine İlişkin Bilgiler

Söz Varlığı Ögeleri	<i>f</i>
Deyim	7 [Başına oturmak (1),fark etmek (1), göz gezdirmek (1), göz kırpmak (1), izin almak (1), karar vermek (1), kanat çırpma (1)]
İkilemeler	5 [Eli kolu (1), gece gündüz (1), gelir gelmez (1), tek tek (1), yavaş yavaş (1)]
Kalıp sözler	14 [Aferin (1), buyurun (1), Efendim (7), hoş geldin (1), kolay gelsin (1), sağ olun (1), tebrik ederim (1), teşekkür ederim (1)]
Terimler	2 [Bigisayar (1), uzay (1)]
Yabancı sözcük	1 (İskele)

Tablo 4'e göre "Hezarfen'le Bir Gün" isimli eserde deyim, ikilemeler, kalıp sözler, terimler ve yabancı sözcükten meydana gelen toplam 29 söz varlığı unsuru bulunmaktadır. Bunlar da 23 farklı unsurun tekrarlanmasıyla oluşmuştur. Eserde 8 farklı kalıp söz, toplamda 14 kez kullanılmıştır. En sık tekrarlanan kalıp söz ise "efendim" olmuştur. Atasözü ve yansıma sözcüğün yer almadığı eserde; 1 yabancı sözcük, 2 terim, 5 ikileme, 7 deyim yer almıştır.

“İbni Sina’yla Bir Gün” İsimli Eserdeki Söz Varlığına İlişkin Bulgular

Tablo 5: “İbni Sina’yla Bir Gün” İsimli Eserde Kullanılan Söz Varlığı Öğelerine İlişkin Bilgiler

Söz Varlığı Öğeleri	f
Atasözü	1 (İyi olacak hastanın doktor ayağına gelir.)
Deyim	20 [Boş durmamak (1), etkisini göstermek (1), göz kırpmak (1), hava almak (1), ısrar etmek (1), işe yaramak (1), iyi gelmek (4), karar vermek (1), küçük dilini yutmak (1), mola vermek (2), söze karışmak (1), su gibi akmak (1), uykuya dalmak (1), yola çıkmak (1), yola düzülme (1), yüzünden okumak (1)]
İkilemeler	4 [İç içe (1), sıcak sıcak (1), sık sık (1), tepeden tepeye (1)]
Kalıp sözler	8 [Afiyet olsun (1), efendim (1), eline sağlık (1), ellerin dert görmesin (1), geçmiş olsun (1), hoş geldiniz (1), inşallah (1), teşekkür ederim (1)]
Terimler	16 [Bitki (7), tohum (4), mikrop (2), muayene (3)]
Yabancı sözcük	17 (Emîr)

Tablo 5’e göre “İbni Sina’yla Bir Gün” isimli eserde atasözü, deyim, ikilemeler, kalıp sözler, terimler ve yabancı sözcükten meydana gelen toplam 66 söz varlığı unsuru bulunmaktadır. Bunlar da 34 farklı unsurun tekrarlanmasıyla oluşmuştur. Serinin diğer eserlerinde görülmeyen atasözü örneğine “İbni Sina’yla Bir Gün” isimli eserde 1 kullanım ile yer verilmiştir. Eserde yer alan 16 deyim, farklı sıklıklarda toplamda 20 kez kullanılmıştır. En çok kullanılan deyim ise “iyi gelmek” olduğu tespit edilmiştir. Eserde 4 farklı terimin toplamda 16 kez kullanıldığı görülmüştür. En sık tekrarlanan terim ise “bitki” olmuştur. Eserde kullanılan tek yabancı sözcük olan “emîr” kelimesi toplamda 17 kez kullanılmıştır. Yansıma sözcük bulunmayan eserde, 4 ikileme ve 8 kalıp söze yer verilmiştir.

“Mehmet Akif’le Bir Gün” İsimli Eserdeki Söz Varlığına İlişkin Bulgular

Tablo 6: “Mehmet Akif’le Bir Gün” İsimli Eserde Kullanılan Söz Varlığı Öğelerine İlişkin Bilgiler

Söz Varlığı Öğeleri	f
Deyim	22 [Alkış tufanı kopmak (2), ayağa kalkmak (1), boş durmamak (1), davat etmek (2), göz gezdirmek (1), göz kırpmak (1), iç çekmek (1), iş vermek (1), karar vermek (1), koluna girmek (1), nefes almak (1), sahneye çıkmak (2), selam vermek (3), siper etmek (1), uykuya dalmak (1), yolunu kesmek (1), zincir vurmak (1)]
İkilemeler	3 [Belli belirsiz (1), peş peşe (1), kışta kıyamette (1)]
Kalıp sözler	14 [Efendim (5), hoş bulduk (1), hoş geldiniz (4), inşallah (1), kolay gelsin (2), sağ olasın (1)]
Terimler	12 [Cephe (2), kıta (2), mısra (1), şiir (7)]
Yabancı sözcük	3 [Ezel (1), Üstat (1), Kulis (1)]
Yansıma	4 [Mırıldanmak (2), gıcırdamak (1), fisilti (1)]

Tablo 6’ya göre “Mehmet Akif’le Bir Gün” isimli eserde deyim, ikilemeler, kalıp sözler, terimler, yabancı sözcükler ve yansıma sözcüklerden meydana gelen toplam 58 söz varlığı unsuru bulunmaktadır. Bunlar da 36 farklı unsurun tekrarlanmasıyla oluşmuştur. Eserde yer alan 17 farklı deyim, farklı sıklıklarla toplamda 22 kez kullanılmıştır. En sık geçen deyim de “selam vermek” olduğu saptanmıştır. Eserde 6 farklı kalıp söz toplamda 14 defa tekrar etmiştir. En sık kullanılan kalıp sözün ise “efendim” olduğu görülmüştür. Eserde 4 farklı terim toplamda 12 kez kullanılmıştır. Sık tekrarlanan

terim anlamlı kelime ise "şiiir" olmuştur. Atasözlerine yer verilmeyen eserde toplam 3 ikileme, 3 yabancı sözcük ve 4 de yansıma sözcük öğeleri kullanılmıştır.

"Mevlana'yla Bir Gün" İsimli Eserdeki Söz Varlığına İlişkin Bulgular

Tablo 7: "Mevlana'yla Bir Gün" İsimli Eserde Kullanılan Söz Varlığı Öğelerine İlişkin Bilgiler

Söz Varlığı Öğeleri	f
Deyim	25 [Aç kalmak (1),aklından çıkarmamak (1), davet etmek (1), fırsat bilmek (1), fotoğraf çekmek (1), göç etmek (2), göz gezdirmek (1), göz kırpmak (1), izin almak (2), kucağına oturmak (1), mola vermek (1), peşinden yürümek (1), peşine takılmak (1) selam vermek (1), sınırlarına hâkim olmak (1), söze karışmak (1), tepeden tırnağa süzmek (1), tozu dumana katmak (1), vakti gelmek (1), yerini almak (1), yolun açık olsun (1), yüzüne vurmak (1), ziyaret etmek (1)]
Kalıp sözler	17 [Buyurun (3), efendim (9), hoş bulduk (1), hoş geldin (2), inşallah (1), teşekkür ederim (1)]
Terimler	2 [mısra (1), şiiir (1)]
Yansıma	1 [fısıltı (1)]

Tablo 7'ye göre "Mevlana'yla Bir Gün" isimli eserde deyim, kalıp sözler, terimler ve yansıma sözcükten meydana gelen toplam 45 söz varlığı unsuru bulunmaktadır. Bunlar da 32 farklı unsurun tekrarlanmasıyla oluşmuştur. Eserde 6 farklı kalıp söz toplamda 17 defa kullanılmıştır. En sık kullanılan kalıp sözün ise "efendim" olduğu tespit edilmiştir. Atasözü, ikilemeler ve yabancı sözcüklere yer verilmeyen eserde toplam 25 deyim, 2 terim ve 1 yansıma sözcük kullanımı saptanmıştır.

"Mimar Sinan'la Bir Gün" İsimli Eserdeki Söz Varlığına İlişkin Bulgular

Tablo 8: "Mimar Sinan'la Bir Gün" İsimli Eserde Kullanılan Söz Varlığı Öğelerine İlişkin Bilgiler

Söz Varlığı Öğeleri	f
Deyim	30 [Akıl sır ermemek (1),aklına gelmek (1), ayağa kalkmak (1), ayakta tutmak (1), boş durmamak (1), canla başla (1), dikkat çekmek (2), dimdik durmak (1), elde etmek (1), fark etmek (4), gözden kaybolmak (1), göz kırpmak (1), haber vermek (1), karar vermek (1), karşılık vermek (1), kendini alamamak (1),kıyamete kadar (2), kulaktan kulağa (1), not tutmak (1), sözünü kesmek (1), söz vermek (1), temel atmak (3), tepeden tırnağa süzmek (1)]
İkileme	5 [Bildim bileli (1), girer girmez (1), hoplaya zıplaya (1), koca koca (1), küt küt (1)]
Kalıp sözler	11 [Buyurun (1), efendim (5), eksik olmayın (1), inşallah (2), kolay gelsin (1), sağ olun (1)]
Terimler	10 [sefer (3), mihrap (1), mimarbaşı (6)]
Yabancı sözcük	3 [Kandil (1), avize (1), piramit(1)]
Yansıma	3 [fokurdattmak (1), fokurtu (1), mırıldanmak (1)]

Tablo 8'e göre "Mimar Sinan'la Bir Gün" isimli eserde deyim, ikilemeler, kalıp sözler, terimler, yabancı sözcükler ve yansıma sözcüklerden meydana gelen toplam 62 söz varlığı unsuru bulunmaktadır. Bunlar da 43 farklı unsurun tekrarlanmasıyla oluşmuştur. Eserde yer alan 23 farklı deyim, farklı sıklıklarla toplamda 30 kez kullanılmıştır. En sık kullanılan deyim de "fark etmek" olduğu saptanmıştır. Eserde 6 farklı kalıp söz toplamda 11 defa tekrar etmiştir. En sık kullanılan kalıp sözün ise "efendim" olduğu görülmüştür. Eserde 3 farklı terim toplamda 10 kez kullanılmıştır. En çok kullanılan terim ise

“mimarbaşı” olmuştur. Atasözlerine yer verilmeyen eserde toplam 5 ikileme, 3 yabancı sözcük ve 3 de yansıma sözcük kullanılmıştır.

“Piri Reis’le Bir Gün” İsimli Eserdeki Söz Varlığına İlişkin Bulgular

Tablo 9: “Piri Reis’le Bir Gün” İsimli Eserde Kullanılan Söz Varlığı Ögelerine İlişkin Bilgiler

Söz Varlığı Ögeleri	<i>f</i>
Deyim	18 [Acele etmek (2),baş sallamak (1), çarşaf gibi (1), eli kalem tutmak (1), fark etmek (1), geri çevirmek (1), göz kırpmak (1), haklı çıkmak (1), karar vermek (2), kendini alamamak (1), not almak (2), selam vermek (1), söze başlamak (1), yola çıkmak (1), yol göstermek (1)]
İkileme	3 [Pırlıl pırlıl (1), yavaş yavaş (2)]
Kalıp sözler	13 [Aferin (2), efendim (5), inşallah (2), teşekkür ederim (4)]
Terimler	44 [Harita (13), pusula (7), kaptan (1), liman (2), reis (3), yelken (3), Kutup Yıldızı (5), yıldız (7), kale (3)]
Yabancı sözcük	5 [Hokka(1), güverte (4)]

Tablo 9’a göre “Piri Reis’le Bir Gün” isimli eserde deyim, ikilemeler, kalıp sözler, terim ve yabancı sözcüklerden meydana gelen toplam 83 söz varlığı unsuru bulunmaktadır. Bunlar da 32 farklı unsurun tekrarlanmasıyla oluşmuştur. Eserde yer alan 15 farklı deyim, farklı sıklıklarla toplamda 18 kez kullanılmıştır. Eserde 4 farklı kalıp söz toplamda 13 defa tekrar etmiştir. En sık kullanılan kalıp sözün ise “efendim” olduğu görülmüştür. Eserde 9 farklı terim toplamda 44 kez kullanılmıştır. En çok kullanılan terim ise “harita” olmuştur. Atasözleri ve yansıma sözcüklerin kullanılmadığı eserde toplam 3 ikileme ve 5 yabancı sözcük kullanıldığı görülmüştür.

“Yunus Emre’yle Bir Gün” İsimli Eserdeki Söz Varlığına İlişkin Bulgular

Tablo 10: “Yunus Emre’yle Bir Gün” İsimli Eserde Kullanılan Söz Varlığı Ögelerine İlişkin Bilgiler

Söz Varlığı Ögeleri	<i>f</i>
Deyim	19 [Ağzından bal damlamak (1),aklı başına gelmek (1), can atmak(1), çıt çıkmamak (1), dilden dile dolaşmak(1), emek vermek (1), fark etmek (3), göz kırpmak (1), karış karış dolaşmak (1), küçük görmek (1), özür dilemek (1), sözünü kesmek (1), söz vermek (1), üstüne koymak (1), yola düşmek (1), yol göstermek (1), yolun açık olsun (1)]
İkileme	4 [Kana kana (1), saçlı sakalı (1), şaşkın şaşkın (2)]
Kalıp sözler	16 [Allah yardımcın olsun (1), buyurun (1), efendim (7),hoş bulduk (1), hoş geldin (2), kolay gelsin (1), sağ ol (1), teşekkür ederim (2)]
Terimler	7 [Tepe (1), şiir (6)]

Tablo 10’a göre “Yunus Emre’yle Bir Gün” isimli eserde deyim, ikileme, kalıp söz ve terimlerden meydana gelen toplam 46 söz varlığı unsuru bulunmaktadır. Bunlar da 30 farklı unsurun tekrarlanmasıyla oluşmuştur. Eserde kullanılan 17 farklı deyim, toplamda 19 kez kullanılmıştır. En sık kullanılan deyim ise “fark etmek” olarak tespit edilmiştir. Eserde 8 farklı kalıp söz toplamda 16 kez kullanılmıştır. En çok tekrar eden kalıp sözün ise “efendim” olduğu saptanmıştır. Eserde yer alan 2 farklı terim toplamda 7 kez kullanılmıştır. En çok kullanılan terimin ise “şiir” olduğu görülmüştür. Atasözleri, yabancı sözcükler ve yansıma sözcüklerin yer almadığı eserde toplam 4 kullanım da ikilemelere yer verilmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmamızda Mustafa Orakçı'nın "Ünlülerle Bir Gün" isimli kitap dizisinin ilk 10 kitabında yer alan söz varlığı unsurlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde incelenen eserlerin toplamında 530 söz varlığı unsuruna ulaşılmıştır. İncelenen eserlerde deyim, terim ve kalıp sözlerin kullanımının diğer söz varlığı unsurlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Sonuçta Mustafa Orakçı'nın 10 eserinin toplamında; 178 deyim, 137 terim, 121 kalıp söz, 42 yabancı sözcük, 34 ikileme, 16 yansıma sözcük, 1 atasözü ve 1 tane de doldurma sözcük tespit edilmiştir. Kalıplaşmış sözler ve argo sözlerle ise yazarın incelenen eserlerinde rastlanmamıştır. İçinde en fazla söz varlığı ögesi bulundurandan en aza doğru eserlerin de sırasıyla; "Piri Reis'le Bir Gün (83), İbni Sina'yla Bir Gün (66), Barbaros'la Bir Gün (63), Mimar Sinan'la Bir Gün (62), Mehmet Akif'le Bir Gün (58), Yunus Emre'yle Bir Gün (46), Mevlana'yla Bir Gün (45), Fatih'le Bir Gün (40), Evliya Çelebi'yle Bir Gün (38), Hezarfen'le Bir Gün (29) olduğu tespit edilmiştir.

Dilimizin söz varlığının en önemli öğelerinden olan deyimlere yazar, incelenen eserlerde sıklıkla başvurmuştur. İncelenen eserlerde tespit edilen 152 farklı deyim toplamda 178 kez kullanılmış ve en fazla kullanılan söz varlığı ögesi olmuştur. En fazla deyim bulduran eser ise toplam 30 deyimle "Mimar Sinan'la Bir Gün" olmuştur. İçerisinde en az deyim bulunan eser ise 7 deyim kullanıldığı "Hezarfen'le Bir Gün" olmuştur. Deyimlerin kullanılmadığı eser ise yoktur. Deyimler, öğrencilere dilimizi sevdirmek konusunda önemli rol üstlenirler. Dilimizde anlatım zenginliği meydana getirerek ifadeleri daha somut ve canlı kılarlar. Bu gibi özelliklerden dolayı deyimlerin çocuk kitaplarında kullanılması olumludur. Mustafa Orakçı da eserlerinde deyimlere fazlaca yer vermiş ve dilimizin gücünü, inceliğini çocuklara sezdirerek etkileyici bir anlatım ortaya koymuştur. Alanda yapılmış çalışmaların (Mert, 2009; Aktaş, 2016; Özbaşı, 2016; Akkuş, 2019; Fidan, 2019) sonuçlarında da en çok deyim varlığının kullanıldığı görülmektedir. Mete (2016) ve Sever ve Karagül (2014) ise çalışmalarında en çok kullanılan söz varlığı ögesinin ikilemeler olduğunu saptayarak çalışmamız ile farklılaşmıştır. Çalışmamızda incelenen eserlerde en çok kullanılan deyimler; göz kırpmak (12), fark etmek (9) olmuştur. Bilgen (2017) ise çalışmasında çocuk eserlerinde en fazla görülen deyimlerin; söz vermek ve içini çekmek olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda araştırmamız ile bu araştırma arasında farklılık görülmektedir.

Dilimiz atasözleri bakımından zengin bir dil olmasına rağmen incelenen eserlerde sadece 1 atasözüne rastlanmıştır. "İyi olacak hastanın doktor ayağına gelir" atasözü, "İbni Sina'yla Bir Gün" isimli eserde 1 kez kullanılmıştır. Bundan dolayı çalışmada incelenen eserlerin atasözleri varlığı bakımından yetersiz olduğu söylenebilir. Bilgen (2017) tarafından yapılan "Çocuk Edebiyatı Alanındaki Eserlerin Söz Varlığı Öğelerine İlişkin Karşılaştırmalı Bir İnceleme" isimli çalışma da bu sonuç ile paralellik göstermektedir. Sözü edilen çalışmada çocuklar için yazılan eserlerde kullanılan atasözleri sayısının 1 ya da 2 olduğu görülmektedir. Alanyazındaki çalışmalar da (Aktaş, 2016; Aytan, 2016; Oruç, 2019; Sekman, 2020; Çetinkaya, 2020) bu sonuçları desteklemektedir. Atasözlerimiz en önemli söz varlığı öğelerinden olmasına rağmen farklı araştırmalarda da görüldüğü üzere eserlerde atasözünü kullanımı sınırlı sayıdadır. Bu sayının yetersiz olması bir eksiklik olarak görülebilir. Özellikle çocuk kitaplarında, milletimizin bilgi ve tecrübelerinin yansıtıldığı kıymetli atasözlerimizin yer alması gerekmektedir. Bazı ünlü veya tarihi şahsiyetlerin tarihi süreç içinde bir olay ya da durum karşısında ifade ettikleri sözler olan kalıplaşmış sözlerle ise incelenen eserlerde rastlanmamıştır. Esen (2016) de Memduh Şevket Esendal'ın hikâyelerindeki söz varlığını incelediği araştırmasında atasözleri ve kalıplaşmış sözler haricinde, hikâyelerdeki söz varlığının yeterli olduğu sonucuna varmıştır.

İnsanlar arasındaki iletişimin güzel ve doğru sağlanmasında önemli olan ve belli durumlar karşısında söylenip gelenekselleşen kalıp sözler, incelenen eserlerde çokça kullanılmıştır. Öğrencilerin özellikle konuşma becerilerinin geliştirilmesini hedef alan ve okurun içinde bulunduğu toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini içselleştirebilmesinde önemli bir vazife gören bu sözlerin eserlerde yer alması oldukça önemlidir. İncelenen eserlerde 58 farklı kalıp söz toplamda 121 defa kullanılmıştır. İçinde en fazla kalıp söz bulunan eser, 17 kullanımla "Mevlana'yla Bir Gün" olmuştur. En az kalıp söz ise 7 kullanımla "Barbaros'la Bir Gün" isimli eserde bulunmaktadır. İncelenen eserlerde en çok kullanılan kalıp sözler; efendim (57), teşekkür ederim (10) olarak saptanmıştır. İncelenen eserlerin, kalıp sözlerin kullanımı açısından Türkçe eğitimi bağlamında ileri düzeyde olduğu söylenebilir. Aktaş (2016), Sevim Ak'ın "Yıldızlar Nereye?" ve "Duvarlar Resim Olsa" isimli öykülerindeki söz varlığını incelediği çalışmasında kalıp sözlerin yetersiz olduğu sonucuna varmıştır. Çetinkaya (2020) da Ayla Çınaroğlu'nun masal ve hikâyelerindeki söz varlıklarını incelediği çalışmasında kalıp sözlerin az kullanıldığını ve yetersiz olduğu sonucuna ulaşarak çalışmamız ile farklılık göstermişlerdir.

Terimler, Mustafa Orakçı'nın incelediğimiz eserlerinde deyimlerden sonra en sık rastlanan söz varlığı ögesi olmuştur. İncelenen eserlerde; coğrafya, denizcilik, tarih, edebiyat, tıp, askerlik, gök bilim gibi çok çeşitli alanlarda farklı terimlerin kullanılması, öğrencilerin yeni kelimeler tanıyıp bunları kavraması açısından önemlidir. Çalışmada incelenen eserlerde yer alan 41 terim, toplamda 137 kez kullanılmıştır. İçinde en fazla terim barındıran eser, 44 terimle "Piri Reis'le Bir Gün" olurken en az terim kullanımı ise her biri 2 kullanım ile "Hezarfen'le Bir Gün" ve "Mevlana'yla Bir Gün" isimli eserler olmuştur. En çok tekrar eden terimin ise 16 kullanımla bir coğrafya terimi olan "harita" olduğu saptanmıştır. Mustafa Orakçı'nın eserlerinin terim kullanımı bakımından ileri düzeyde olduğu söylenebilir. Çeşitli alanlara ait bu tür kelimelerin çocuklara sezdirilmesini sağlaması açısından incelenen eserler Türkçe öğretiminde önemli bir görev üstlenebilmektedir. Fidan (2019) da çalışmasında farklı alanlara ait 117 terimin saptandığını ve terimlerin çocukları araştırmaya sevk etmek gibi işlevlerinin olduğunu ifade eder. Türkben (2012) de çalışmasında yazarın çeşitli alanlarda toplam 300 terime yer verdiğini belirtmiştir. Araştırmamız ile bu çalışmalar arasında benzerlik görülmektedir. Çetinkaya (2020) ve Oruç (2019) ise çalışmalarında terimlerin yetersiz düzeyde kullanıldığını belirterek araştırmamızın sonuçlarından farklılaşmıştır.

Anlatımı pekiştirme, güçlendirme özelliklerinin yanında dile bir ahenk katan ikilemelerle öğrencilere dilin inceliklerinin sezdirilmesi sağlanabilir. Ayrıca şiirsel bir anlatım sağlamak için de ikilemeler tercih edilmektedir. İncelenen eserlerde yazar, 28 farklı ikilemeyi toplamda 34 kez kullanmıştır. 9 eserde ikilemelere rastlanırken sadece 1 eserde (Mevlana'yla Bir Gün) ikileme görülmemiştir. İncelenen eserlerde, ikilemelerin orta düzeyde kullanıldığı görülmektedir. Sever ve Karagül (2014) ve Mete (2016) ise çalışmalarında en çok kullanılan söz varlığı ögesinin ikilemeler olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırmamızda incelenen eserlerde, diğerlerine göre daha sık kullanılan ikileme 3 kullanım ile "yavaş yavaş" olmuştur. Bilgen'in (2017) çalışmasında da çocuk öykülerinde en çok kullanılan ikilemenin "yavaş yavaş" olduğu görülmektedir. Doğadaki seslerin taklidiyle meydana gelen yansıma sözcükler de eserlerde tespit edilen öğelerdendir. Yazar, ikilemeler ve yansıma sözcükler ile okuyucunun kavram zenginliğini geliştirmesine katkıda bulunur. Eserlerde yer alan 12 farklı yansıma sözcük toplamda 16 defa kullanılmıştır. Özbaşı (2016) ise Zeynep Cemali'nin çocuk edebiyatı yapıtlarının söz varlıklarını incelediği çalışmasında 186 yansıma söz varlığı ögesi tespit etmiştir.

İncelenen eserlerde çocukların sözlük kullanımına ihtiyaç duyacakları yabancı sözcükler de tespit edilmiştir. Bu yabancı sözcükler tüm eserler içinde 42 defa kullanılmıştır. Kullanılan yabancı sözcüklerin yoğunluğunu Arapça ve Farsça sözcükler oluşturmaktadır. Fidan (2019) da çalışmasında genellikle Arapça ve Farsça yabancı sözcüklerin kullanıldığını saptamıştır. Genel olarak incelediğimizde ise yazar eserlerinde Türkçe kelimeler ve genel halk dilinde yabancı sözcük özelliğini kaybedip Türkçeye yerleşmiş durumdaki kelimeleri kullanmıştır. Böylece yazar, eserlerinde açık ve anlaşılır bir dil meydana getirmiştir.

Doldurma sözler, sözlü dilde veya yazı dilinde cümlelerde pek de ilgisi bulunmayan bir şeyi hatırlamak amaçlı kullanılan ve genellikle gereksiz olan sözcüklerdir. Kelime hazinesi gelişmemiş, söz varlığı unsurlarına hâkim olmayan kişilerde bu tip sözler daha çok görülür. Bundan dolayı çocukların söz varlıklarını geliştirmesi beklenen çocuk edebiyatı ürünlerinde doldurma sözlerin hiç olmaması veya sayısının az olması beklenir. İncelenen eserlerin tümünde sadece 1 tane doldurma söz görülmüştür. "Fatih'le Bir Gün" isimli eserde tespit edilen "şey" kelimesi doldurma söz varlığı olarak değerlendirilmiştir. Bundan dolayı da yazarın zengin bir kelime hazinesine sahip olduğu söylenebilir. Esen (2016) de çalışmasında bu söz varlığının fazla olduğu metinlerin yazar için bir olumsuzluk olduğunu belirtmiş ve incelediği Memduh Şevket Esenal'ın hikâyelerinin çoğunda doldurma söz kullanılmadığını diğerlerine ise çok az sayıda kullanıldığı sonucuna varmıştır.

Yazar, eserlerinde argo söyleyişlere hiç yer vermemiştir. Yazılan eserlerin hedef kitesinin çocuklar olduğu düşünüldüğünde eserlerde bu tarz söylemlerin olmaması olumlu olarak görülmektedir. Bu açıdan da incelenen eserler Türkçe öğretiminin amaçlarını karşılamaktadır. Fidan (2019) da incelediği 2 çocuk romanında toplam 1 tane argo söze rastlamış ve eserlerin çocuk romanı olduğu için argo sözleri fazla içermediğini ifade etmiştir.

Bu araştırmanın sonuçlarına dayanarak Mustafa Orakçı'nın incelenen eserlerinin çocuğun düşünce ve hayal gücünü geliştirecek nitelikte olduğu söylenebilir. Yazar söz varlığı unsurlarının neredeyse tamamından yararlanmıştır. Bundan dolayı incelenen eserlerin, çocuğun kelime hazinesinin gelişmesine katkı sunması beklenmektedir.

Araştırmanın sonucundan hareketle aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

- Söz varlığı bakımından zengin içerikli nitelikli eserler öğrencilerle buluşturulmalı ve Türkçe eğitiminde kullanılmalıdır.
- Öğrencilerin kelime hazinelerini artırabilmek amacıyla kelime öğretimine önem verilmelidir. Bu amaçla seçilecek metinlerde öğrencilerin seviyeleri ve var olan kelime hazineleri dikkate alınmalı ve etkinlikler buna göre tasarlanmalıdır.
- Çocuk edebiyatı yazarları, kaleme alacakları eserlerde söz varlığı öğelerine yeterince yer vererek çocukların Türkçe bilincini geliştirmede ve söz varlıklarını zenginleştirmede büyük katkı sağlayabilirler.
- Çocuklara farklı türlerdeki metinler ve devamlı farklı çocuk edebiyatı yazarlarına ait eserler okutulmalı. Bu sayede çocukların söz varlığı unsurlarını çeşitlendirmeleri ve yeni kelimelerle karşılaşmaları sağlanabilir.
- İncelediğimiz eserlerde ve genel olarak çocuklara yönelik yazılan eserlerde en az kullanılan söz varlığı ögesinin atasözlerimiz olduğu görülmektedir. Milletimizin yaşayışı, görgüsü, tecrübesi ve bilgisinin aktarıldığı nice atasözlerimizin, çocuklara yönelik yazan kalemlerce sıkça kullanılması önerilmektedir.
- İncelediğimiz "Ünlülerle Bir Gün" isimli kitap dizisinin yazarı Mustafa Orakçı'nın diğer eserleri de söz varlığı açısından çözümlenip bu çalışma sonuçları ile karşılaştırılabilir.
- Çocuk edebiyatı alanında yazan, düşünen başka yazarların eserleri de söz varlığı açısından incelenebilir.

Yazarlık Katkısı

Bu araştırmaya birinci yazar %50 katkı, ikinci yazar %50 katkı sağlamıştır.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma doküman incelemesine dayalı olduğu için etik kurul onayı gerektirmemektedir.

KAYNAKÇA

- Akkuş, M. (2019). Seza Kutlar Aksoy'un Öykülerinde Söz Varlığı. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Erol Aksoy). Kayseri: Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aksan, D. (2018). *Türkçenin Sözvarlığı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2014). *Anadilimizin Söz Denizinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1988). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü-I*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Aktaş, E. (2016). Okuma Eğitimi Açısından Sevim Ak'ın Çocuk Öykülerinde Söz Varlığı. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(210), 539-562.
- Aytan, T. (2016). Türk Çocuk Edebiyatı Üzerine Bir Söz Varlığı Çalışması: Atasözleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 0(210), 425-445.
- Baş, B. (2006). 1985-2005 Yılları Arasında Çocuk Edebiyatı Sahasında Yazılmış Tahkiyeli Metinlerin Söz Varlığı Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). (Danışman: Prof. Dr. Metin Ergun). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Baş, B. (2010). Söz Varlığının Oluşumu ve Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 0(27), 137-159.
- Ceran, D., Dağ, A., Yıldız, D., Özgül, E. & Altun, K. (2020). 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 8(1), 118-130.
- Çetinkaya, S. (2020). Ayla Çınaroğlu'nun Masal ve Hikâyelerinin Türkçe Öğretimi Bağlamında Söz Varlığı Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). (Danışman: Prof. Dr. Şener Demirer). Elâzığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, C. (2016). Türkçe Eğitim-Öğretim Programları ve Kişisel Söz Varlığı. *Milli Eğitim Dergisi*, 0(210), 141-161.
- Demircan, Ö. (1996). Türkçede Yansımaların Özüne Doğru. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 0(7), 175-191.
- Devellioğlu, F. (1980). *Türk Argosu*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Erol, Ç. (2007). Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler Üzerine Bir İnceleme. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). (Danışman: Prof. Dr. Mustafa Özkan). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Esen, Ş. (2016). Memduh Şevket Esendal'ın Hikâyelerinin Söz Varlığı ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ramazan Çiftlikçi). Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Fidan, Z. (2019). Cahit Uçuk'un "Türk İkiizleri" ve "Gümüş Kanat" Çocuk Romanlarının Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hikmet Yılmaz). Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gündoğdu, E. (2022). Yusuf Atılgan'ın Eserlerinde Söz Varlığı Unsurları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Nilüfer Yıldırım). Elâzığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hatiboğlu, V. (1981). *Türk Dilinde İkileme*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Mert, E. L. (2009). Türkçenin Söz Varlığı Açısından Eflatun Cem Güney'in Derleyip Yazdığı Masallar. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). (Danışman: Prof. Dr. Cahit Kavcar). Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7,8. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Basımevi.
- Orakçı, M. (2020). *Barbaros'la Bir Gün*. İstanbul: Timaş Çocuk Yayınları.
- Orakçı, M. (2020). *Evliya Çelebi'yle Bir Gün*. İstanbul: Timaş Çocuk Yayınları.
- Orakçı, M. (2020). *Fatih'le Bir Gün*. İstanbul: Timaş Çocuk Yayınları.
- Orakçı, M. (2020). *Hezarfen'le Bir Gün*. İstanbul: Timaş Çocuk Yayınları.
- Orakçı, M. (2020). *İbni Sina'yla Bir Gün*. İstanbul: Timaş Çocuk Yayınları.
- Orakçı, M. (2020). *Mehmet Akif'le Bir Gün*. İstanbul: Timaş Çocuk Yayınları.
- Orakçı, M. (2020). *Mevlana'yla Bir Gün*. İstanbul: Timaş Çocuk Yayınları.
- Orakçı, M. (2020). *Mimar Sinan'la Bir Gün*. İstanbul: Timaş Çocuk Yayınları.
- Orakçı, M. (2020). *Piri Reis'le Bir Gün*. İstanbul: Timaş Çocuk Yayınları.
- Orakçı, M. (2020). *Yunus Emre'yle Bir Gün*. İstanbul: Timaş Çocuk Yayınları.
- Oruç, B. (2019). Kemalettin Tuğcu'nun Hikâyelerinde Söz Varlığı. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). (Danışman: Prof. Dr. Nihat Karaer). Burdur: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özbaşı, S. (2016). Zeynep Cemali'nin Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Söz Varlığı Öğeleri Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). (Danışman: Prof. Dr. Sedat Sever). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir Mete, Ö. (2016). Sevim Ak'ın Çocuk Romanlarının Sözvarlığı Açısından Çözümlemesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). (Danışman: Doç. Dr. Canan Aslan). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özen, Ş. (2022). Gülten Dayıoğlu Eserlerinde Kalıp Söz Varlığı (Yurdumu Özledim ve Tuna'dan Uçan Kuş Örneği). *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 6(1), 1-16.
- Sekman, A. (2020) Orhan Veli Kanık'ın Öykülerinin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). (Danışman: Doç. Dr. Ahmet Naim Çiçekler). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sever, S. & Karagül, S. (2014). Oğuz Tansel'in Derleyip Yazdığı Masal Kitaplarında Yer Alan Sözvarlığı Öğelerinin İncelenmesi. *Folklor/Edebiyat*, 20(77), 173-188.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve Edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2022). *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 25.06.2021 tarihinde erişildi.
- Türkben, T. (2012). Ömer Seyfettin Hikâyelerinde Söz Varlığı. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Seyfullah Türkmen). Yozgat: Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Yıldırım Bilgen, D. (2017). Çocuk Edebiyatı Alanındaki Eserlerin Söz Varlığı Öğelerine İlişkin Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *International Journal of Languages' Education And Teaching*, 5(3), 145-171.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.